

Eindejaarsrapportage Programma ET december 2007

Inleiding

Dit is de derde halfjaarlijkse rapportage over het programma Eenduidig Toezicht.

Medio 2006 werd in antwoord op de motie-Aptroot het rijksbrede programma Eenduidig Toezicht (ET) ingesteld, gericht op domeinen waar bedrijven en instellingen onevenredige last ondervinden van het rijks-toezicht. De inspecties kregen tegelijk de opdracht om effectiever en efficiënter te worden, met als richtsnoer de 'Kaderstellende visie op toezicht 2005'. De opgave was om de toezichtlasten in een aantal domeinen met 25% te verminderen door:

- maximaal twee inspecties per jaar voor ondernemingen uit het midden- en kleinbedrijf
- inrichting van een front office per domein als herkenbaar aanspreekpunt voor het rijks-toezicht
- verandering in werkwijze en houding
- samenwerking tussen rijksinspecties
- samenwerking met toezichthouders bij gemeenten en provincies.

Aanpak en resultaten

Er zijn een taskforce en een tijdelijke programmadirectie gevormd. De Inspectieraad is ingesteld als verantwoordelijke voor de uitvoering van het programma ET. De werkprogramma's en jaarverslagen van de Inspectieraad worden aan de Kamer aangeboden via de minister van BZK.¹

De geïnspecteerden zijn op meerdere niveaus bij het programma betrokken. Zo is het bedrijfsleven vertegenwoordigd in de taskforce ET, terwijl de lastenmetingen begeleid worden door een commissie met vertegenwoordiging van brancheorganisaties. In de meeste domeinen is er een klankbordgroep van ondernemers respectievelijk instellingen. En verder zijn bedrijven, instellingen en/of brancheorganisaties betrokken bij de vele pilots voor samenwerking.

Uit metingen in zestien domeinen blijkt dat de toezichtlasten minder zwaar zijn dan aanvankelijk verondersteld werd. Ze ontstaan vooral waar inspecties onvoldoende samenwerken en waar de uitvoering van het toezicht inconsistent is, niet gericht op wezenlijke risico's, zonder voldoende kennis van de bedrijfsprocessen of met buitenproportionele maatregelen. Een andere belangrijke constatering is dat de toezichtlast in veel domeinen voor een groot deel terug te voeren is op inspecties vanuit gemeenten of provincies. Daardoor zal 25% minder toezichtlast vanuit het rijk niet in ieder domein evenveel effect hebben.

Resultaten die merkbaar zijn voor bedrijven en instellingen:

- In vijf MKB-domeinen zijn inmiddels niet meer dan twee reguliere rijksinspecties per jaar.
- Front offices zijn gerealiseerd of gestart in tien domeinen. Gaandeweg is gebleken dat het bedrijfsleven niet in ieder domein behoefte heeft aan een front office met veel functies. De variatie in front offices komt voort uit de diversiteit van wensen.
- De omslag naar een nieuwe werkwijze en houding krijgt vorm in opleidingsprogramma's bij de inspecties en in pilots in zes domeinen.

¹ Stcrt. 27 feb. 2007, nr. 41

De overige maatregelen en resultaten van programma ET vallen (nog) buiten het blikveld van de bedrijven en instellingen waar ze voor bedoeld zijn. Ze liggen op bestuurlijk, organisatorisch of technisch vlak, en leggen de basis voor verbeteringen die wel merkbaar zullen zijn. Het gaat om:

- Samenwerking tussen inspecties m.b.v. gemeenschappelijke jaarplannen en risicoanalyses.
- Samenwerking met vijftig gemeenten, acht provincies en vier waterschappen in lopende of komende pilots in vijftien domeinen.
- In zes domeinen zijn enkele controletaken overgedragen tussen rijksinspecties.
- Er zijn acht ICT-voorzieningen voor digitaal samenwerken ontwikkeld en getest, deels met gemeenten.
- De juridische voorwaarden voor ICT-gegevensuitwisseling zijn omgezet in een praktisch handvat, als basis voor convenanten tussen inspecties.

Van Eenduidig Toezicht naar Vernieuwing Toezicht

De vorige rapportage² noemde een aantal accentverschuivingen en aanvullingen in de doelstellingen van het programma. Inmiddels heeft het kabinet ingestemd met zo'n verdergaande modernisering van het toezicht, zoals blijkt uit de bovenliggende brief over het programma Vernieuwing Toezicht. Dat programma geeft uitvoering aan hetgeen in de nota Vernieuwing Rijksdienst is opgenomen over inspecties, en draagt bij aan de doelstelling van een kleiner inspectieapparaat dat de inspectiefuncties vervult met nieuwe methoden en een hoogwaardige staf. Die bredere opgave zal tot stand komen in nauwe samenwerking met de andere programma's voor vernieuwing van de rijksdienst en vermindering van regeldruk, en in vergaande samenwerking met andere overheden. De opdracht van programma ET gaat volledig over in het programma Vernieuwing Toezicht (VT).

De taskforce ET is inmiddels ontbonden. Bewaking van de voortgang van het programma VT is belegd bij de nieuwe commissie Regeldruk, die gaat volgen of Vernieuwing Toezicht en andere rijksprogramma's voldoende merkbaar effect hebben op de regeldruk bij bedrijven en instellingen. De tijdelijke interdepartementale programmadirectie ET is eind 2007 opgeheven. De meeste taken zijn overgedragen aan het pas ingestelde bureau van de Inspectieraad.

Binnen programma ET is per saldo een groot scala aan maatregelen genomen, wat in enkele domeinen al geleid heeft tot merkbare verbeteringen. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat het realiseren van de programmadoelstelling een wat langere doorwerkingstijd vergt. Bij een vervolgmeting over twee à drie jaar, binnen het programma Vernieuwing Toezicht, zal de last door het rijkstoezicht (kwantitatief gecombineerd met kwalitatief) inderdaad gedaald zijn met gemiddeld 25% in de domeinen.

Hieronder wordt verder ingegaan op de resultaten die het programma ET tot dusverre heeft bereikt, gelardeerd met praktijkvoorbeelden die de uitwerking op het toezicht illustreren.

De eindejaarsrapportage over het programma Eenduidig Toezicht

De opgave van ET was aanvankelijk gericht op elf domeinen: horeca, land- en tuinbouw, ziekenhuizen, Schiphol, vleesketen, vervoer over de weg, recreatie, metaalindustrie, kinderopvang, afvalverwerking en -verzameling, chemische industrie. In die domeinen zijn dan ook de meeste resultaten zichtbaar van de samenwerking tussen rijksinspecties onderling en met andere toezichthouders.

Tegelijk is samenwerking opgezet in elf andere domeinen: gezondheidszorg (care), nucleaire industrie, vervoer over water, railvervoer, buisleidingen, bouwnijverheid, houtverwerkende

² TK 2006-2007, 27 831 nr. 24

industrie, overige industrie, sanctietoepassing, levensmiddelenhandel, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Reeds langer lopende domeinen waarbinnen wordt samengewerkt zijn de delfstofwinning en het integrale toezicht jeugd.

Deze eindejaarsrapportage beschrijft de resultaten van het programma ET tot nu toe. De bijlage 'Maatregelen en effect' geeft een overzicht per domein van de voornaamste constatering van de lastenmeting, de genomen maatregelen, het effect en de beoogde vervolgacties. De tweede bijlage geeft meer details over de uitkomsten van een achttal lastenmetingen.

Hieronder wordt ingezoomd op de belangrijkste resultaten op basis van de opdracht.

Meting van de toezichtlasten

In overleg met het bedrijfsleven en de instellingen zijn domeinen bepaald waar de toezichtlast (administratieve last en ervaren last) het grootst is. De metingen herleiden de toezichtlasten naar de betrokken overheidsorganisaties binnen het rijk, de gemeente, de provincie en het waterschap, en geven aanbevelingen waarmee de lasten verminderd kunnen worden. Niet gemeten is het toezicht door (semi) private organisaties in opdracht van de overheid.

Er waren bij de start van ET veel veronderstellingen over toezichtlasten, maar de feitelijke aard en omvang waren niet bekend. Een eerste resultaat van het programma is dat er lastenmetingen zijn afgerond in zestien domeinen: horeca, land- en tuinbouw, ziekenhuizen, Schiphol, vleesketen, vervoer over de weg, recreatie, metaalindustrie, kinderopvang, afvalsector, chemische industrie, gezondheidszorg (care), nucleaire industrie, vervoer over water, railvervoer, en rampenbestrijding en crisisbeheersing. Er lopen nog metingen in drie domeinen: overige industrie, sanctietoepassing en levensmiddelenhandel. Het bedrijfsleven in de domeinen bouwnijverheid en houtverwerkende industrie blijkt geen behoefte te hebben aan een lastenmeting, terwijl een meting in het domein buisleidingen nog geen zin heeft omdat de regelgeving op dat terrein pas in 2009 ingaat.

Uit de metingen blijkt dat de administratieve toezichtlast sterk varieert naar domein en naar de omvang van de organisatie: voor een klein agrarisch bedrijf bedraagt die € 170 per jaar en voor een grote chemische onderneming € 40.000. Deze bedragen vormen een betrekkelijk klein deel van de totale administratieve lasten. In veel domeinen bestaat waardering voor de afzonderlijke rijksinspecties. Toch wordt de sterkste component in de toezichtlast gevormd door irritaties als gevolg van de werkwijze van de toezichthouders van de overheid (overlappenden, inconsistentie), en door de houding van de inspecteurs (te theoretisch, te weinig meedenkend).

De toezichtlasten worden het sterkst gevoeld in het MKB, vooral in de kleine bedrijven. De toezichtlast in veel domeinen is voor een groot deel terug te voeren op inspecties vanuit gemeenten of provincies.

Zie verder de bijlage 'Samenvatting van metingen toezichtlasten'.

Praktijkvoorbeeld 1. Vereenvoudiging hercontroles

De provincie Overijssel heeft in 2007 een nieuw systeem van hercontroles getest. Bij overtredingen met een laag risico volgt niet meer automatisch een hercontrole (met bezoekrapport, een brief etc.). Bedrijven ontvangen een antwoordkaart die ze aan de provincie opsturen als een overtreding ongedaan is gemaakt. Tien procent van de terugmeldingen wordt gecontroleerd. Zo krijgen bedrijven meer vertrouwen zonder onverantwoorde risico's voor mens of milieu. De aanpak veroorzaakt minder controlelast bij een bedrijf en bespaart de toezichthouder veel tijd.

Twee reguliere rijksinspecties per jaar in MKB

Uit de lastenmetingen blijkt dat het jaarlijkse aantal reguliere inspectiebezoeken vanuit de overheid per bedrijf of instelling uiteenloopt van 0,4 (vervoer over de weg/taxivervoer) tot 56,5 (recreatie/evenementen). In veel domeinen zijn het vooral de gemeenten of provincies die inspecteren. De rijksinspecties bezoeken domeinen tussen de 0,06 keer (kinderopvang) en 41,5 keer per jaar (vleesketen; wettelijk voorgeschreven permanent toezicht).

Een merkbare verbetering is dat in vijf domeinen niet meer dan twee reguliere rijksinspecties per jaar plaats vinden: horeca, Schiphol (behoudens veiligheid), vleesketen (voor zover mogelijk), metaalindustrie en overige industrie. In de domeinen recreatie (4^e kwartaal 2008) en sanctietoepassing wordt naar dat maximum toegewerkt. In zeven domeinen waren er al minder dan twee bezoeken: land- en tuinbouw, vervoer over de weg, kinderopvang, afvalsector, vervoer over water, bouwnijverheid en houtverwerkende industrie. In zes domeinen is dit maximum niet van toepassing, omdat er geen MKB-bedrijven zijn of omdat die sector geen behoefte heeft aan dat maximum. Door de lastenmeting bij MKB-bedrijven in de chemiesector (2008) wordt duidelijk welke behoefte er is aan reductie van het aantal bezoeken. Ook in de levensmiddelenhandel worden de aanbevelingen van de lastenmeting afgewacht.

Werkwijze en houding

Uit de lastenmetingen blijkt verder dat bedrijven en instellingen over het algemeen goed te spreken zijn over de gehouden inspecties. Het meeste belang wordt gehecht aan de deskundigheid, houding en werkwijze van de inspecteurs. Die moeten kennis van zaken hebben van zowel de praktische toepassing van regels als het bedrijf of de sector. Bedrijven stellen het ook op prijs als inspecteurs zich niet beperken tot handhaven en constateren, maar bereid zijn advies te geven over het naleven van regels. Inspecteurs van rijksinspecties worden op dit punt beter beoordeeld dan inspecteurs van lokale toezichthouders.

Er zijn ook ergernissen. Zo vinden bedrijven de werkwijze bij inspecties niet efficiënt. Inspecties zijn teveel gericht op de theorie (zoals de aanwezigheid van de juiste documenten) en te weinig op de praktijk. Verder wordt het toezicht ervaren als inconsistent: de werkwijze van inspecteurs van dezelfde inspectiedienst of van lokale overheden kan sterk uiteenlopen. Bovendien overlappen inspecties elkaar. Volgens bedrijven stemmen toezichthouders hun inspecties onvoldoende op elkaar af en besteden ze aandacht aan vrijwel dezelfde thema's. Bedrijven zijn voorstander van een meer geïntegreerd toezicht.

Vernieuwing van het rijkstoezicht vraagt dus ook om een andere denkwijze, houding, vaardigheden en gedrag van inspecteurs. Bij de rijksinspecties lopen al langere tijd hierop gerichte opleidingsprogramma's. De Inspectieraad bouwt verder op deze aanpak en richt zich daarbij vooral op de verdere uitbouw en intensivering ervan. In zes domeinen wordt de nieuwe werkwijze en houding inmiddels geïncorporeerd: horeca, Schiphol, vleesketen, vervoer over de weg, recreatie (pilots), metaal (pilots). De horecabranche constateert dat er al verbeteringen merkbaar zijn.

Praktijkvoorbeeld 2. Integrale controle op recreatievaartuigen

Op het Amsterdamse IJ controleerden op 1 september meerdere inspectiediensten gezamenlijk een 100-tal recreatievaartuigen. De actie was een initiatief van de Dienst Waterpolitie (KLPD) en de regiopolitie Amsterdam-Amstelland, en werd uitgevoerd door 95 medewerkers. De deelnemende organisaties waren de douane (controle op illegale diesel), het agentschap Telecom (controle op marifoons), Havendienst Amsterdam, Binnenwaterbeheer Amsterdam, de belastingdienst, de gemeentelijke dienst Werk en Inkomen, de UWV, Koninklijke Marechaussee en Rijkswaterstaat.

Front offices

Samen met de sectoren wordt vastgesteld of er behoefte is aan een front office en zo ja, welke functies nodig zijn. De functies zijn bijvoorbeeld een aanspreekpunt of meldlijn via website of telefonische helpdesk. Voor de deelnemende inspecties zelf kan een front office ook dienen voor uitwisseling van basisgegevens en inspectieresultaten, of voor gemeenschappelijke planning van inspectiebezoeken.

Front offices met een centraal aanspreekpunt en een website (www.inspectieloket.nl) zijn gestart in tien domeinen: horeca, land- en tuinbouw, ziekenhuizen, vervoer over de weg, metaalindustrie, nucleaire industrie, bouwnijverheid en houtverwerkende industrie (beide lichte vormen), overige industrie (nog niet voor alle subdomeinen) en sanctietoepassing. In acht domeinen zijn front offices in voorbereiding: Schiphol (1^e kwartaal 2008), vleesketen (1^e kwartaal 2008), recreatie (3^e kwartaal 2008), afvalsector (1^e kwartaal 2008), chemische industrie (1^e kwartaal 2008), vervoer over water (binnenvaart 1^e kwartaal 2008), buisleidingen (2009), rampenbestrijding en crisisbeheersing (1^e kwartaal 2008).

Een front office met veel functies is niet altijd de beste oplossing in de ogen van het bedrijfsleven. Daarom is voor bouw en hout een lichte vorm gekozen, komt er voor de zeehavengebieden Rotterdam en Amsterdam (vervoer over water) een andere vorm van samenwerking, en is besloten om geen front office in te richten voor het railvervoer. De wenselijkheid van een front office wordt nog onderzocht voor de kinderopvang, de gezondheidszorg (care) en het vervoer over water; in de levensmiddelenhandel worden de aanbevelingen van de lastenmeting afgewacht.

Samenwerking tussen rijksinspecties

De lastenmetingen laten zien dat het toezicht in Nederland, door zijn organisatie vanuit de wet- en regelgeving, vaak als onlogisch en onnodig belastend wordt ervaren door bedrijven en instellingen. Een bedrijfsproces wordt beoordeeld door soms wel 20 toezichthouders namens de overheid.

Daarom zijn in de meeste domeinen samenwerkingsafspraken tussen rijksinspecties gemaakt of gepland, bijvoorbeeld over de controlebezoeken.

Domeinbrede jaarplannen

In negen domeinen werken de rijksinspecties inmiddels met gezamenlijke jaarplannen: horeca, land- en tuinbouw, ziekenhuizen, vervoer over de weg, metaalindustrie, kinderopvang, nucleaire industrie, bouwnijverheid en houtverwerkende industrie. Zulke jaarplannen zijn in voorbereiding binnen negen andere domeinen: Schiphol (2^e kwartaal 2008), vleesketen (1^e kwartaal 2009), recreatie (4^e kwartaal 2008), afvalsector (1^e kwartaal 2008), chemische industrie (1^e kwartaal 2008), vervoer over water (1^e kwartaal 2008), overige industrie (2^e kwartaal 2008), sanctietoepassing (1^e kwartaal 2008), rampenbestrijding en crisisbeheersing (4^e kwartaal 2008). Voor het railvervoer een lichtere vorm van afstemming voldoende, voor gezondheidszorg (care) en buisleidingen wordt het nut nog onderzocht en in de levensmiddelenhandel worden de aanbevelingen van de lastenmeting afgewacht.

Risicoanalyse

Uit de lastenmetingen blijkt dat bedrijven en instellingen de effectiviteit van het toezicht belangrijk vinden. Daarbij zouden ze graag een meer selectief toezicht zien, en een steviger aanpak van bewuste overtreders die oneerlijk concurreren.

Om selectiever te kunnen optreden hebben de inspecties een risicoanalyse nodig, die helpt bij het wegen van risico's die voor de samenleving ontstaan door overtreding van voorschriften of door de aard en het gedrag van bepaalde bedrijven. Per domein komt er eerst een aparte risicoanalyse voor elke rijksinspectie, voor zover die er nog niet was. In veel domeinen komt er vervolgens een gezamenlijke risicoanalyse, die het mogelijk maakt de risico's voor bijvoorbeeld milieu, gezondheid en arbeidsomstandigheden onderling te vergelijken en af te wegen, zodat het rijkstoezicht zich kan concentreren op de belangrijkste risico's.

Een risicoanalyse is inmiddels gerealiseerd in vier domeinen: horeca, ziekenhuizen, vervoer over de weg en vervoer over water. In voorbereiding zijn risicoanalyses in tien domeinen: land- en tuinbouw (1^e kwartaal 2008), Schiphol (1^e kwartaal 2008), vleesketen (1^e kwartaal 2008), recreatie (3^e kwartaal 2008), metaalindustrie (2^e kwartaal 2008), kinderopvang, afvalsector (1^e kwartaal 2008), chemische industrie (1^e kwartaal 2008), gezondheidszorg (care), nucleaire industrie (1^e kwartaal 2008), rampenbestrijding en crisisbeheersing (2^e kwartaal 2008).

Bij het ontwikkelen en toepassen van een methodiek voor risicoanalyse maakt het programma ET gebruik van de kennis van het Expertisecentrum rechtspleging en rechtshandhaving van het ministerie van Justitie.

Een al langer bestaande vorm van samenwerking is ontstaan in de delfstoffenwinning, waar acht toezichthouders vanuit het rijk nauw samenwerken. Verder hebben vijf rijksinspecties hun toezicht op jeugdzaken sterk gestroomlijnd.

Praktijkvoorbeeld 3. Toezichthouders testen gebruik kwaliteitssystemen

In de proef met het afvalverwerkingsbedrijf Essent (Drenthe) hebben toezichthouders getest in hoeverre ze gebruik kunnen maken van de interne kwaliteitssystemen bij het bedrijf. Het kwaliteitssysteem is gezamenlijk door de toezichthouders beoordeeld, en voorzien van een risicomatrix die de risico's bij dat bedrijf toont en de manier waarop het management daarmee omgaat. Deze systematische samenwerking tussen toezichthouders en bedrijven zal leiden tot doeltreffender toezicht dat tegelijkertijd minder last veroorzaakt.

Samenwerking met andere toezichthouders

De rijksinspecties zijn niet de enige toezichthouders die namens de overheid bij bedrijven en instellingen komen. Uit de lastenmetingen blijkt dat het toezicht in veel domeinen grotendeels wordt uitgevoerd door gemeenten, in de kinderopvang zelfs 97%. Over het algemeen zijn gemeenten belangrijk voor het MKB, en provincies voor de grotere industriële bedrijven (chemie 66%, afval 61%).

Om meer effect en minder last te veroorzaken zijn de rijksinspecties daarom pilots voor samenwerking aangegaan met gemeenten, provincies en waterschappen. Inmiddels zijn 50 gemeenten, 8 provincies en 4 waterschappen betrokken bij lopende of komende pilots in 17 domeinen.

Pilots met gemeenten zijn of komen er in negen domeinen: horeca, ziekenhuizen, vervoer over de weg, recreatie, metaalindustrie, kinderopvang, gezondheidszorg (care), bouwnijverheid en houtverwerkende industrie. Pilots met zowel gemeenten als provincies

en/of waterschappen zijn of komen er in negen andere domeinen: land- en tuinbouw, Schiphol, vleesketen, afvalsector, chemie en nucleaire industrie.

Het grote potentieel bij decentrale overheden voor verlichting van regeldruk is niet alleen opgemerkt vanuit het bedrijfsleven. Dat ook gemeenten zich hiervan bewust zijn, blijkt uit het bestuursakkoord VNG-rijk en de bijbehorende uitvoeringsagenda. Programma ET heeft zich inmiddels aangesloten bij de actie vanuit de interbestuurlijke taskforce Regeldruk Gemeenten o.l.v. Jacques Wallage, die zich onder meer richt op ruim 90 pioniergemeenten waarmee de regeldrukprogramma's van het rijk op gecoördineerde wijze samenwerken en experimenten gaan uitvoeren. Vanuit het toezicht zijn de beoogde onderwerpen voor experimenten: één aanspreekpunt voor inspectie vanuit rijk en gemeente, oog-en-oorfunctie bij gemeente namens rijksinspecties, samenwerking bij lichter toezicht op bedrijven met kwaliteitssysteem, regionale servicepunten voor kleinere gemeenten, en decentralisatie van controletaken vanuit het rijk naar de gemeente.

De samenwerking met gemeenten zal vooral merkbaar worden voor het midden- en kleinbedrijf, waarmee overlegd wordt over de thema's van samenwerking. Overigens zijn gemeenten ook betrokken bij de bundeling van inspectietoezicht op risicovolle industrie.

Naast deze vormen van samenwerking met andere overheden is er overleg met andere grote spelers in het landelijke toezicht, zoals de Belastingdienst en het KLPD. De Belastingdienst (douane) is inmiddels ook vertegenwoordigd in de Inspectieraad.

Praktijkvoorbeeld 4. Samenwerking waterschap De Dommel en AID bij milieucontroles

Opnieuw voeren Waterschap De Dommel en de Algemene Inspectiedienst (AID) samen milieucontroles uit. De controles richten zich op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, mest en afvalwaterlozingen. De controleurs van waterschap De Dommel passen de Brabantse handhavingstrategie toe.

Zowel overdag als 's avonds maakt een inspectievliegtuig milieuvluchten waarbij controleurs van de AID en het waterschap meevliegen. Tijdens die vluchten voeren ook teams op de grond controles uit, al dan niet aangestuurd vanuit de lucht. Als er overtredingen zijn geconstateerd, krijgt de ondernemer een schriftelijk reactie van het waterschap.

Taakoverdracht

Taakoverdracht vermindert de noodzaak tot onderlinge coördinatie en kan dus leiden tot meer efficiëntie en minder last.

Tot nu toe zijn in zes domeinen controletaken overgedragen tussen rijksinspecties: horeca (controle van arbeidstijden en arbeidsomstandigheden, inclusief handhaving en uitvoering rond de naleving, door AI overgedragen aan de VWA), Schiphol (vrachtgoederen, tussen douane en diverse rijksinspecties), chemische industrie (gevaarlijke stoffen EU-REACH), vervoer over water (huisartsenrol grensoverschrijdende lading, inspecties op schip), bouwnijverheid (controles rookverbod door VWA overgedragen aan de AI) en houtverwerkende industrie (idem).

Taakoverdracht zal mogelijk ook plaatsvinden in negen andere domeinen: land- en tuinbouw (monsternamen, arbeidsomstandigheden), controles in ziekenhuizen (radioactieve materialen), vleesketen (diervoeder), vervoer over de weg, recreatie, kinderopvang, afvalsector, gezondheidszorg (care) en railvervoer.

Een interessant voorbeeld van privatisering, niet zozeer ingegeven om toezichtlasten te verminderen als wel om efficiency te verbeteren, is gerealiseerd in de plantaardige sector. De inspectietaken van de Plantenziektenkundige Dienst (PD) zijn daar overgedragen aan de vier private keuringsdiensten. Het gaat om de import- en exportinspecties op plantenziekten

en de kwaliteitskeuringen van groenten en fruit. De minister van LNV blijft eindverantwoordelijk.

Praktijkvoorbeeld 5. Gezamenlijke controleacties van AID en VWA in schapen en geitenhandel
Vanaf augustus 2007 voeren de Algemene Inspectiedienst (AID) en de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) van het ministerie van LNV gezamenlijke controleacties uit bij verzamelplaatsen en slachthuizen voor schapen en geiten. Illegale voorverzameling van schapen en geiten verhoogt het risico dat besmettelijke dierziekten zich verspreiden, en om effectiever te voorkomen werken de AID en VWA intensiever samen.

ICT-voorzieningen

Cruciaal voor het realiseren van de doelstellingen van ET zijn ICT-voorzieningen waarmee de inspecties gegevens kunnen uitwisselen, zowel met elkaar als met derden. Daarmee kan bijvoorbeeld het aantal inspectiebezoeken verminderd worden en het toezicht meer gericht worden op risico's. Daarvoor is het programma e-Inspecties opgezet, dat de benodigde voorzieningen ontwikkelt in samenhang met overheidsbrede ontwikkelingen voor een verbeterde elektronische dienstverlening. ICT is overigens ook een aanjager van innovatie, doordat het scenario's van verdere samenwerking zichtbaar maakt.

Er zijn inmiddels acht voorzieningen voor digitaal samenwerken in ontwikkeling. Enkele daarvan zijn inmiddels in de productiefase, voor andere zijn pilots gaande of in voorbereiding met o.a. enkele gemeenten en het KLPD.

Het *Digitaal Dossier* is een virtueel dossier waarin inspecteurs informatie over inspectieobjecten op elk moment vanuit diverse bronnen kunnen raadplegen. Het speelt in op de gedachte dat de overheid als een geheel handhaaft en niet als afzonderlijke inspecties. *Mijn Dossier* biedt burgers en bedrijven transparantie in de werkwijze van de toezichthouders die hiermee tevens verantwoording afleggen over toezichtresultaten. Het *Bezoekinformatiesysteem* beantwoordt de vraag: 'waar is de inspectie geweest?' en ondersteunt daarmee de planning van bezoeken. Het *Aandachtvestigingsysteem* richt zich op de resultaten van het bezoek. Inspecteurs kunnen zich beter voorbereiden met deze informatie over resultaten van bezoeken door andere inspecties. In de *Gemeenschappelijke Inspectieruimte* kunnen inspecteurs gezamenlijk waarnemingen en bevindingen uitwerken en inzien, met tot doel een geïntegreerde rapportage van verschillende inspecties. Het *Meldingsysteem* richt zich op de verbetering van de kwaliteit van het meldingenproces en op de meldingen. De burger die de melding doet, staat hierbij centraal. Ook het gegeven dat bij een melding verschillende inspecties een deelverantwoordelijkheid kunnen hebben wordt meegenomen. Voorzieningen voor signalering, risicoanalyse en selfassessment bevinden zich in de voorbereidende fase.

In 2008 worden de verschillende voorzieningen doorontwikkeld en geïmplementeerd, met veel aandacht voor de verdere vormgeving van de samenwerking tussen de inspecties, de gezamenlijke taxonomie en de inbedding van de e-overheidbouwstenen. Ook zal het beheer van een groot deel van de systemen overgedragen worden aan de daarvoor aangewezen partijen. Voor de implementatie is financiële steun gevraagd aan het programma Vernieuwing Rijksdienst. Uitgaande van de verwachting dat deze financiële steun wordt verleend, wordt kort een nadere analyse uitgevoerd om nog scherper te krijgen welke de beste match is tussen de ontwikkelde voorzieningen en de behoeften in de toezichtdomeinen. Deze aanscherping zal het mogelijk maken om de voorzieningen met optimale focus in te zetten.

Praktijkvoorbeeld 6. Samenhang tussen risico's in ziekenhuizen

Bij ziekenhuizen komen gemiddeld 20 toezichthouders, waaronder vijf rijksinspecties. Iedereen kijkt naar verschillende aspecten en risico's, maar is er ook samenhang tussen die risico's? Met deze vraag zijn de toezichtresultaten van de IGZ, VWA en Arbeidsinspectie geanalyseerd op onderlinge samenhang. Inderdaad komen allerlei significante verbanden naar voren. Zo blijkt de werkdruk en stress bij het personeel in ziekenhuizen samen te hangen met het verzuimpercentage (arbozorg, AI-aspect) en met de financiële situatie van een ziekenhuis (IGZ-aspect). De zorg voor de kwaliteit van de helikopterhaven bij een ziekenhuis (IVW-aspect) toont een verband met de aandacht die het ziekenhuismanagement in het algemeen heeft voor technisch ondersteunend beheer, inclusief het technische beheer van bijvoorbeeld operatiekamers (IGZ-aspect). Verder bleek dat ziekenhuizen die meer doen aan systematische pijnbestrijding bij patiënten na operaties (IGZ-aspect), ook meer aandacht hebben voor de hygiëne in de afdelingskeukens. Zulke kennis van de samenhang tussen ogenschijnlijk op zichzelf staande onderwerpen is nuttig voor zowel inspecties als ziekenhuizen.

Randvoorwaarden voor gegevensuitwisseling en harmonisering van regelgeving

Reductie van het aantal inspectiebezoeken, goed functionerende front offices en gezamenlijke risicoanalyses vergen grootschalige informatie-uitwisseling tussen toezichthouders. Een onbelemmerde gegevensuitwisseling is op dit moment niet mogelijk door bepalingen rond privacy en geheimhouding. Om de bovengenoemde ICT-voorzieningen te kunnen gebruiken heeft Justitie in overleg met de Inspectieraad daarom een interdepartementale projectgroep herijking toezichtwetgeving ingesteld.

Aansluiting is gezocht en gevonden bij de nota Wetgeving en vertrouwen die de minister van Justitie heeft aangekondigd, met het oog op de ontwikkeling van wetgevingskaders en reguleringsmodellen. De projectgroep Herijking toezichtwetgeving richt zich op het wegnemen van de belemmeringen voor gegevensuitwisseling en de mogelijkheid van een eenmalige gegevensuitvraag (verplichting voor bestuursorganen om gebruik te maken van elkaars gegevens).

Voor een zorgvuldige uitvoering binnen de domeinen is nog meer nodig. Om te beginnen een integriteitsbeleid, dat mogelijke risico's van incidenten of misbruik onderkent. Verder het inrichten van een passend beveiligingsniveau voor de toegang tot zowel persoonsgegevens als bedrijfsgegevens van geïnspecteerden, en tenslotte zijn maatregelen in de organisatie nodig. Een uitwerking van deze randvoorwaarden gebeurt binnenkort in domeinconvenanten tussen rijksinspecties, die daarna model kunnen staan voor afspraken in de andere domeinen.

Deze aanpak maakt gegevensuitwisseling mogelijk binnen het bestaande wettelijke regime. Als dat in de praktijk toch niet voldoende is, zou specifieke wetgeving voor rijksinspectiegegevens uitkomst kunnen bieden.

De projectgroep Herijking toezichtwetgeving richt zich eveneens op het harmoniseren van specifieke wetgeving, bijvoorbeeld op het gebied van bezwaar-/beroepsprocedures en bevoegdheden. Op die manier kan de toezichtlast nog verder gereduceerd worden. De werkzaamheden van de werkgroep worden naar verwachting medio 2008 afgerond.